

## **ВІДГУК**

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Дрозда Олексія Юрійовича на дисертаційне дослідження Валько Вікторії Русланівни на тему: «Контрольно-наглядова діяльність у сфері протидії домашньому насильству», поданого до захисту у спеціалізовану вчену раду Науково-дослідного інституту публічного права на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

### **1. Актуальність теми дисертації**

Домашнє насильство є глобальною проблемою, яка потребує активного втручання з боку держави та громадських організацій. За даними різних досліджень, кількість випадків домашнього насильства зростає, що зумовлює необхідності систематичного дослідження цього питання, що допоможе виявити недоліки у існуючих механізмах та сприяти їхньому вдосконаленню. Своєю чергою ефективна контрольно-наглядова діяльність забезпечує захист прав жертв домашнього насильства, допомагає виявляти випадки насильства, забезпечувати своєчасну допомогу жертвам та притягати до відповідальності кривдників, що сукупно сприяє підвищенню рівня безпеки у суспільстві. Крім зазначеного, контрольно-наглядова діяльність забезпечує підвищення обізнаності громадян про проблему домашнього насильства та про заходи, які вони можуть вживати для свого захисту, а це допомагає формувати у суспільстві нетерпимість до насильства та підтримку жертв. Тож дисертація Валько Вікторії Русланівни на тему: «Контрольно-наглядова діяльність у сфері протидії домашньому насильству» є актуальною та корисною, адже може бути основою для розробки рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення дієвості протидії домашньому насильству в Україні.

### **2. Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації**

Системність, логічність та послідовність викладу дисертаційного матеріалу забезпечена сукупним використанням основних наукових методів здійснення дослідницьких пошуків. Зокрема такі методи як аналізу та синтезу, узагальнення, абстрагування, індукції та дедукції, а також метод аналогії були застосовними на усіх етапах дисертаційного дослідження, адже сукупно забезпечують його цілісність. Водночас за сприяння інших методів вдалося структурувати та деталізувати підняті у роботі питання. Так діалектичний метод використано під час аналізу розвитку контрольно-наглядових відносин у сфері протидії домашньому насильству, виокремлення

їх взаємозв'язку з адміністративно-правовими (підрозділ 1.1). Схарактеризувати нормативно-правові засади здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству допоміг формально-логічний метод, який також був застосовним для виокремлення гарантій законності цієї діяльності (підрозділи 1.2, 2.3). Під час розкриття системи суб'єктів контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству провідним методом був компонентного аналізу (підрозділ 1.3), а визначити основні напрямки забезпечення та принципи контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству допоміг герменевтико-правовий метод (підрозділ 1.4). Форми та методи контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству визначено за сприяння методу кореляційного аналізу, а також методів порівняння та зіставлення (підрозділи 2.1, 2.2), які також стали в нагоді під час виокремлення особливостей взаємодії між державними та громадськими інституціями у сфері протидії домашньому насильству при здійсненні контрольно-наглядової діяльності в Україні (підрозділ 3.1). Порівняльно-правовий метод сприяв виокремленню кращих світових практик здійснення контролю за кривдниками (підрозділ 3.2), а формально-догматичний (спеціально-юридичний) метод допоміг виокремити тенденції удосконалення адміністративно-правового регулювання здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству в Україні (підрозділ 3.2).

Мета роботи полягає у визначенні юридичної природи та особливостей здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству, виявленні ключових проблем у реалізації відповідних заходів задля виокремлення напрямів оптимізації їхнього втілення.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству. Предмет дослідження – контрольно-наглядова діяльність у сфері протидії домашньому насильству.

Емпіричну базу дисертації становлять узагальнення практики суб'єктів контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству, дані з Єдиного державного реєстру судових рішень, статистичні відомості Державної служби статистики України, відомості громадських організацій у сфері протидії домашньому насильству.

Дисертаційна робота характеризується достатністю опублікування основних наукових результатів дисертації, що розкривають її основний зміст, адже основні положення та результати дисертації висвітлено в чотирьох наукових статтях, що опубліковано у наукових фахових виданнях України, а також в трьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Отже, аналіз змісту дисертаційної роботи Валько Вікторії Русланівни на тему: «Контрольно-наглядова діяльність у сфері протидії домашньому насильству» свідчить про її логічну структурну побудову, ґрунтовність дослідження та високий науково-теоретичний та прикладний рівень дисертації.

### **3. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів**

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень у межах науки адміністративного права, що розкриває юридичну природу, особливості організації та здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству з дискурсу необхідності забезпечення єдності реалізації контрольно-наглядових заходів, які об'єктивуються низкою організаційних, превентивних та примусових дій уповноважених суб'єктів публічного та приватного секторів, задля узгодження та гарантування цілісності процедур та методів роботи, вчасного корегування дій і визначення їхньої послідовності з метою прийняття обґрунтованих рішень оптимізуючого чи констатуючого характеру.

Авторкою уперше визначено контрольно-наглядову діяльність у сфері протидії домашньому насильству як систему нормативно визначених за характером, обсягом та спрямуванням заходів і процедур, застосованих під час: 1) організаційної складової забезпечення функціональності діяльності суб'єктів протидії домашньому насильству (розробка планів та методик здійснення контрольно-наглядових дій, уповноваження відповідальної особи за їх здійснення, розподіл ресурсного забезпечення тощо); 2) процесу забезпечення функціональності діяльності суб'єктів протидії домашньому насильству (збір та аналіз даних, звірка фактичного стану зі встановленими критеріями на відповідність, виявлення порушень та помилок, визначення відповідальних за їх усунення, розробка заходів з усунення недоліків та надання рекомендацій, моніторинг та оцінка ефективності процесу усунення виявлених недоліків тощо); 3) профілактичної діяльності суб'єктів протидії домашньому насильству (збір та опрацювання інформації про особу кривдника, спостереження за його поведінкою, підтримка зміни світогляду та корекції антисоціальної поведінки (наприклад, прийняття рішення про проходження ним програми для кривдника) тощо). Дуже вдало визначені інституційні принципи, що характерні для контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству. Авторкою констатовано – «інституційні принципи репрезентують ідеї сталого та інклюзивного розвитку, який забезпечує нетерпиме ставлення до будь-якого насильства, що

досягається шляхом проведення належного та ефективного контролю з боку державних і громадських інституцій».

Крім зазначеного здобувачкою удосконалено класифікаційні критерії розподілу суб'єктів здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству, які з-поміж інших аспектів диференціюються за: 1) рівнем юрисдикції: міжнародні (наприклад, ООН-Жінки), регіональні (наприклад, Група експертів з дій проти насильства стосовно жінок і домашнього насильства, Лансаротський комітет), національні (наприклад, Верховна Рада України, Мінсоцполітики, Національна соціальна сервісна служба України, прокуратура); 2) юридичною природою домінуючого компоненту реалізованих заходів: обмеження лиш наглядовими функціями (наприклад, міжнародні інституції, неурядові організації, Експертна група з питань протидії торгівлі людьми, домашньому насильству та гендерної рівності Директорату розвитку соціальних послуг Мінсоцполітики) або їхнім органічним поєднанням (наприклад, Національна соціальна сервісна служба, Національна поліція України).

У роботі отримали подальшого розвитку обґрунтування хибності наукового підходу, який визначає форми контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству з позиції вивчення способів її організації та здійснення, а також через різновиди контрольно-наглядових заходів (внутрішні чи зовнішні, постійні або тимчасові, планові чи позапланові тощо), адже це не узгоджується зі змістом та сутністю правового концепту «форма», який слугує для репрезентації практичних обрисів вчинюваних дій.

Отже, оцінка змісту дисертації Валько Вікторії Русланівни на тему: «Контрольно-наглядова діяльність у сфері протидії домашньому насильству» дозволяє сформулювати висновок, що дослідження має незаперечну наукову новизну. Дисертація за своїм змістом і формою є самостійною, завершеною науковою кваліфікаційною працею, результати якої мають значення для теорії і практики юриспруденції. Актуальність обраної теми дослідження, обґрунтованість наукових положень та висновків і запропонованих авторкою рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність, достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях свідчать про глибоку наукову самостійність авторки, високий рівень підготовленості дослідження.

#### **4. Практичне значення одержаних результатів**

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані у:

- науково-дослідній сфері – для подальшого наукового вивчення теоретико-методологічних проблем науки адміністративного права і процесу (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

- законотворчій діяльності – для вдосконалення процедур здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству в Україні;

- освітньому процесі – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії адміністративного права», (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Таким чином, дисертаційна робота має високий науково-теоретичний рівень, а також практичну цінність, про що свідчать відповідні акти впровадження.

#### **5. Наукова і практична цінність дисертації**

Аналіз змісту роботи свідчить про самостійне, завершене, аргументоване, комплексне дослідження і дозволяє констатувати його високий науково-теоретичний та прикладний рівень. Вдала структурна побудова дисертації доводить науково вивіреним та аргументованим підхід до вирішення визначених завдань і досягнення мети дослідження. Висунуті й обґрунтовані дисертанткою положення та рекомендації мають значну наукову цінність, оскільки в дисертації пропонуються нові шляхи вирішення важливого загальнодержавного завдання, яке реалізується у сфері дії права та за допомогою права.

Відповідно, обґрунтованість та достовірність наукових положень і результатів дослідження обумовлена його раціональною та внутрішньо узгодженою структурою. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Особливою теоретичною цінністю відзначаються такі її положення:

- узагальнення, що контрольно-наглядові відносини у сфері протидії домашньому насильству – це урегульовані адміністративними нормами відносини між уповноваженими державою суб'єктами із контрольно-наглядовими повноваженнями та а) суб'єктами протидії такому насильству, які виникають задля забезпечення дотримання прав і свобод громадян та недопущення помилок і правопорушень під час здійснення заходів із реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому

насильству; б) особою кривдником, які характеризуються необхідністю його психологічної корекції та соціальної реабілітації;

– висновок, що керівництво України визнало, що скоординований і постійний підхід необхідний для вирішення такої серйозної, поширеної та глибоко вкоріненої проблеми, як насильство за ознакою статі та домашнє насильство; стратегічні, довгострокові програми діяльності – усунення глибинних причин насильства щодо жінок і зміцнення системи суб'єктів, які реагують на це – є характерною рисою оновленої політики в цій сфері, на відміну від більш реактивного підходу, який використовувався раніше;

– твердження про наявність кореляційного взаємозв'язку між напрямками забезпечення контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству та принципами її здійснення;

– обґрунтування доцільності окремим урядовим розпорядженням визначити необхідність: 1) створення чіткої системи державного контролю у сфері протидії домашньому насильству в Україні; 2) визначення системи критеріїв, за якими оцінюється ступінь ефективності реалізації протидії домашньому насильству; 3) встановлення критеріїв професійності до уповноважених осіб на реалізацію контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству в Україні, розробка спеціалізованих навчальних програм та впровадження системи сертифікації; 4) впровадження регулярного моніторингу та аудиту діяльності уповноважених суб'єктів реалізації контрольно-наглядових заходів у сфері протидії домашньому насильству в Україні; 5) створення механізмів постійної міжвідомчої координації та співпраці; 6) підвищення рівня прозорості реалізації контрольно-наглядових заходів у цій сфері, встановлення обов'язку узагальнення їхніх результатів; 7) впровадження ефективних санкцій та заходів впливу як щодо стримування уповноважених суб'єктів реалізації контрольно-наглядових заходів у цій сфері до належного здійснення своїх обов'язків, так і суб'єктів, діяльних яких піддається застосуванню таких заходів, щоб підвищити рівень їхньої відповідальності за прийняті рішення. Окремо зазначено, що цей документ має також визначати способи оптимізації процедур здійснення громадського контролю.

Отже, дисертаційне дослідження Валько Вікторії Русланівни на тему: «Контрольно-наглядова діяльність у сфері протидії домашньому насильству» містить науково обґрунтовані теоретичні результати, наукові положення, які характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий внесок здобувачки в науку. Усі сформовані в дисертації Валько Вікторії Русланівни положення й висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень авторки, таким чином наукова і практична цінність дисертації є повністю обґрунтованою та

доведеною, що позитивно впливає на розвиток науки адміністративного права.

## **6. Дискусійні положення та зауваження до дисертації**

Дисертаційне дослідження, як і будь-яка наукова праця, містить певні спірні питання та позиції, які потребують додаткового уточнення.

1. Авторка визначає, що за суб'єктом здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству доречно виокремлювати внутрішній та зовнішній її різновид, де такими є органи влади або громадські об'єднання (сторінка 94). Проте такий розподіл вбачається дискусійним, адже внутрішній її різновид доречніше представляти через механізми її здійснення всередині органу чи установи, яка безпосередньо займається протидією домашньому насильству, а не загальну систему органів влади, які теоретично є міжвідомчою стороною.

2. Авторці варто було б більш стисло викласти положення висновків до розділів дослідження, зокрема виокремили ключові з таких, адже наявність надмірної деталізації утруднює сприйняття основних тез і створює враження дублювання матеріалу.

3. Цікаво, однак досить спірно здобувачка визначає категорію «укладання адміністративних договорів» з позиції форм діяльності суб'єктів владних повноважень, що здійснюють контрольно-наглядову діяльність у сфері протидії домашньому насильству, адже вона має усталений поняттєвий зміст (сторінка 115).

4. Авторка зазначає, що найголовніше завдання у межах процесу удосконалення адміністративно-правового регулювання здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері протидії домашньому насильству в Україні є формування механізму єдності реалізації контрольно-наглядових заходів (сторінка 210). Однак чи не вважає автор, що попередньо слід звернути увагу на необхідність чіткого визначення правових основ і функціональних обов'язків органів, які здійснюють контрольно-наглядову діяльність? Без цього механізм єдності реалізації заходів може виявитися недостатньо ефективним через розбіжності в підходах та компетенціях різних суб'єктів.

Зазначені зауваження не впливають на позитивну оцінку актуальності теми дослідження, новизни, обґрунтованості та достовірності отриманих авторкою результатів, значущості цих результатів для науки і практики.

## 7. Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертаційна робота Валько Вікторії Русланівни на тему: «Контрольно-наглядова діяльність у сфері протидії домашньому насильству» є самостійним, завершеним, комплексним науковим дослідженням. Дисертаційна робота має теоретичну та практичну значущість, вирішує актуальне науково-практичне завдання щодо становлення та реалізації правових засад протидії домашньому насильству.

У дисертаційному дослідженні Валько Вікторії Русланівни на тему: «Контрольно-наглядова діяльність у сфері протидії домашньому насильству» відсутні ознаки академічної недоброчесності.

Підсумовуючи викладене, дисертаційна робота Валько Вікторії Русланівни на тему: «Контрольно-наглядова діяльність у сфері протидії домашньому насильству» представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії, за своєю актуальністю, новизною та обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка – Валько Вікторія Русланівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

**Офіційний опонент –  
доктор юридичних наук, професор,  
професор кафедри поліцейського права  
Національної академії внутрішніх справ**



**Олексій ДРОЗД**